

pravne ureditve spornih mejnih vprašanj (str. 272). Ker je prevlada takega duha tudi nam, slovenskim geografom, zaželeni cilj, saj si želimo, da bi se ves prostor v naši sosesčini z nami vred razvijal v smeri mirnega, konstruktivnega mednarodnega sodelovanja, in ker smo spoznali v prof. Valussiju in njegovih sodelavcih iskrene pobornike tega duha, smo se, kakor znano, z vso vnemo ogreli za naše sodelovanje z geografskim centrom v Vidmu. Tudi knjiga, o kateri poročamo, izpričuje z vsem svojim duhom, da smo ubrali pravo pot.

Zelo hvalevredno je tudi, tako iz načelnih kakor iz praktičnih razlogov, da je avtor svojo knjigo opremil z abecednim seznamom krajevnih imen v italijansčini, slovenščini in nemščini, ter — kolikor je potreba — tudi v srbohrvaščini in (za rimsko dobo) celo v latinščini. V slovenski seznam so uvrščena tudi imena iz Beneške Slovenije, česar v italijanski literaturi doslej nismo bili vajeni. Tudi sicer je Valussi v vseh svojih navedbah glede Beneške Slovenije stvaren in korekten. Tudi v tem se izpričuje zgoraj označeni duh, v katerem je knjiga napisana.

Svetozar Ilešič

Iz tuje geografske književnosti

Alain Lacoste, Robert Salanon: Éléments de biogéographie, Fernand Nathan, Paris 1969, 189 strani, 59 diagramov, skic in kart, 8 tabel in 2 svetovni karti prsti in rastja.

Ko je E. de Martonne izdal v okviru svoje obsežne fizične geografije, v njenem tretjem delu, biogeografijo, je z njo dal trdno osnovo za proučevanje vegetacije in živalstva kot dveh pomembnih dejavnikov okolja. Med mnogimi proučevalci, ki so gradili na tej osnovi in razvijali tovrstna raziskovanja v Franciji, so bili H. Gaussen, P. Ozenda, G. Lemée in P. Birot. Njihova dela so mnogo pripomogla k napredku francoske biogeografije. Danes deluje na tem raziskovalnem področju že vrsta mlajših raziskovalcev. Mednje se uvrščata tudi A. Lacoste in R. Salanon, ki se nam predstavljata z obravnavanim biogeografskim učbenikom.

Avtorja v tem svojem delu pojmujeta biogeografijo kot sintetično vedo, ki ne zajema samo geografije, temveč tudi botaniko, zoologijo, pedologijo in klimatologijo. V uvodu sta zapisala, da biogeograf pri proučevanju biosfere išče medsebojne odnose med živimi bitji in okoljem, ki po njunem mišljenju obsega klimatske, edafske in biotske razmere.

Glede na to sta zasnovala tudi vsebino knjige. Ker biogeografa zanima v prvi vrsti element življenja, je prvi del knjige posvečen živim bitjem. Naslednja dva dela pa predstavita dva zelo pomembna elementa rastišča: prst in klimo. V zadnjem delu pa so sintetično zajete glavne poteze biocenoz na Zemlji.

Prvi del knjige, ki obravnava živa bitja glede na njihovo razprostranjenost, se deli na dve večji poglavji, v katerih je zajeta razprostranjenost posameznih vrst (horologija) oziroma združb (biocenologija). Avtorja sta s tem dokaj razširila delovno področje biogeografije, saj na ta način vključujeta tudi proučevanje flore, ki sodi v najožje delovno področje botanike. Posamezne vrste (rastlinske in živalske) ter druge taksonomske enote (rodovi, družine itd.) so v primerjavi z združbami manj značilen element pokrajine, zato proučevanja flore ne bi kazalo uvrščati v biogeografijo.

Združbe rastlin in živali (biocenoze), ki dajejo fiziognomiji pokrajine izrazit pečat, so zajete v drugem poglavju prvega dela omenjene knjige. Avtorja sta k proučevanju biocenoz pristopila na zanimiv način. Biocenoze obravnavata po treh kriterijih: fiziognomskem, taksonomskem in ekološkem. Na ta način sta lahko zajela vse bistvene poteze ter jasno opredelila funkcijo in položaj vegetacije v pokrajini.

Osnova fiziognomskega kriterija je v tem, da v vsaki rastlinski združbi ena ali več rastlinskih vrst (dominantna vrsta) daje s svojo prevlado zna-

čilen videz celotni združbi. Ta videz v glavnem izvira iz življenjske oblike (forme biologique) prevladujoče vrste (drevo, grm itd.), ne pa iz taksonomske pripadnosti. Zato so tipi rastlinskih sestojev (type de formation) gozd, grmišče, travnik, bolj ali manj neodvisni od floristične zgradbe. To jasno opredeljeno stališče avtorjev naj bi se pri proučevanju vegetacije vedno upoštevalo.

Vendar pa rastlinski sestoji samo z določitvijo dominantnih vrst niso dovolj točno opredeljeni. Tako se npr. na nekem področju razprostira hrastov gozd, ki ima lahko na enem delu tega področja drugačno floristično sestavo kot na drugem, kjer so drugačne rastiščne razmere. Točno ga lahko označimo samo tako, da opravimo popis vrst, ki ga sestavljajo. Avtorja se pri tem naslonita na fitosociološke metode proučevanja vegetacije, ki jih je izdelala sigmatična šola v Montpellierju.

Kot tretji kriterij pri proučevanju biocenoz sta avtorja upoštevala vplive ekoloških dejavnikov na te združbe; tako npr. vpliv reliefa, klime (temperature, svetlobe, vetra, padavin), prsti (vlage v prsti, deleža mineralnih elementov) in biotske vplive (medsebojno delovanje med živimi bitji, antropozoogeneza).

V drugem delu knjige je prikazana prst kot eden od najpomembnejših elementov rastišča. V tem delu so poglavja o nastanku in sestavi prsti, o glavnih lastnostih (teksturi, strukturi, adsorpcijskih sposobnostih in o reakciji prsti), o bioloških značilnostih in o pedogenezi. Na koncu so predstavljeni glavni tipi prsti na zemlji. Pri tej klasifikaciji sta avtorja upoštevala genetski vidik, ki se čedalje bolj uveljavlja v zadnjem času. Osnovan je na razvojnih procesih prsti (npr. zgradbi profila). Glede na to so prsti razdeljene na tri skupine: 1. na nerazvite, 2. slabo razvite in 3. na razvite prsti.

Tudi mikroklimatske razmere, v tretjem delu knjige, so podane z istim namenom kot edafske. Avtorja najprej na kratko pojasnita pojem in metode mikroklimatskih merjenj. Več prostora pa posvečata prikazu mikroklimatskih elementov: sončnemu obsevanju, atmosferski vlagi in vetru. Na zanimiv način prikažeta vplive rastiščnih dejavnikov na mikroklimatske razmere, tako npr. vpliv reliefa na temperaturo, na svetlobo, na vodne razmere in na veter. Na podoben način je obravnavan tudi vpliv prsti in vegetacije. S tem je zelo dobro prikazan prepletajoči se vpliv različnih prirodnih dejavnikov na rastišča.

V četrtem poglavju nam avtorja v okviru klimatskih pasov na zemlji predstavita najvažnejše biocenoze na kopnem. Za vsako od teh biocenoz navajata značilno vegetacijo in živalstvo ter edafske razmere. Na zemeljskem površju razlikujeta: 1. izventropske pasove, 2. aridna področja in 3. tropske pasove. Te pasove delita še naprej na manjše enote; tako npr. delita izventropske pasove na pasove severne in južne polute itd. Žal obravnavata avtorja biocenoze le v okviru teh velikih prostorskih enot, zelo poučen in zanimiv pa bi bil prikaz (vsaj kot primer) biocenoz tudi v manjših prostorskih enotah.

Na koncu knjige avtorja opozarjata, da biogeografija nima samo znanstvene vrednosti, temveč tudi aplikativno. Tako npr. bi morali urejevalci prostora poznati biocenoze, njihovo zgradbo, dinamiko in ekologijo, saj neupoštevanje naravnih zakonitosti biocenoz lahko privede do zelo škodljivih posledic. Ravno tako moramo dobro poznati rastje in živalstvo določenega predela, če hočemo ohraniti naravno ravnotežje, ki je marsikje že porušeno. S temi mislimi avtorja opozarjata, da mora biti vsak poseg v pokrajino dobro premišljen in postavljen na temelje solidnega poznavanja njenih elementov.

Obravnavana knjiga, ki nam na kratek in razumljiv način razloži mnogo dejstva iz biogeografije, je tudi bogato ilustrirana, zlasti z diagrami in kartami. Sama snov je pregledno razvrščena na poglavja, ki imajo na začetku vedno kratek povzetek obravnavane vsebine. Knjigo zaključuje pregled najpomembnejše literature iz biogeografije (zlasti francoske) in seznam terminov, ki so uporabljeni v tekstu.

Lacoste in Salanon sta s tem svojim delom dala sodoben učbenik biogeografije, ki ga bodo s pridom uporabljali geografi in botaniki oziroma zoologi. Zlasti pa bo kot solidna osnova služil za nadaljnje proučevanje in študij na področju biogeografije.

F. Lovrenčak

A. Huetz de Lempis, La végétation de la terre. Masson et Cie éditeurs, Paris 1970, 153 strani, 15 črno-belih fotografij in 76 kart, profilov in diagramov.

Tako, kot sta napisala Riley in Young za angleške študente geografije pregleden fitogeografski učbenik (glej poročilo v Geografskem vestniku 1971), je za njihove francoske kolege enako delo opravil Huetz de Lempis s to svojo knjigo.

Avtor je zasnoval knjigo na geslu francoske geografske šole: opisati, prostorsko omejiti, razložiti. Ti trije vidiki so mu vodilo v vseh tistih poglavjih, v katerih prikazuje rastlinsko odejo na zemlji. S takšnim načinom obravnavanja vegetacije zajame vse tiste dejavnike, ki jih mora geograf pri študiju rastlinske odeje upoštevati, da lahko pravilno razloži tudi ta člen geografskega okolja. Prav zato ima knjiga precejšen pomen, ne samo kot učbenik, temveč tudi za razvijajoče se proučevanje rastlinske odeje na zemlji.

V prvem delu knjige avtor najprej na kratko povzame osnovno znanje iz botanike: o sistematski in morfološki klasifikaciji rastlin, o njihovi zgradbi in o življenjskih procesih v njih. V tem delu knjige avtor osvetljuje tudi ekološke razmere; zlasti v poglavju, kjer prikazuje odnos rastlina—podnebje, dokaj izčrpno zajema vse tiste podnebne dejavnike, ki vplivajo na rastne razmere. V posebnih poglavjih obravnava še odnose rastlina—prsti in rastlina—druga živa bitja. Tu je zajeto tudi delovanje (pozitivno in negativno) človeka, ki mu avtor pripisuje velik pomen, saj je človek s svojim gospodarjenjem, v stoletjih močno spremenil vegetacijo na zemlji. Pri pravilni razlagi sedanje rastlinske odeje je treba končno upoštevati tudi njen zgodovinski razvoj. Zato avtor na kratko predstavi vegetacijske razmere v kvartarju, nato pomen klimatskih sprememb na raste in s tem v zvezi sedanje rastlinske areale.

Prvi del knjige zaključuje poglavje o konkurenčnem boju rastlin in o rastlinskih združbah. V njem avtor razloži tudi pojem klimaksa. Na kratko so opisane še vegetacijske karte in profili. Ves ostali del knjige je posvečen regionalnemu prikazu vegetacije na zemlji.

Način prikazovanja rastlinske odeje po posameznih regijah na zemlji je naslednji: na začetku vsakega poglavja avtor prikaže glavne vegetacijske tipe ter njihove najznačilnejše poteze na celotnem obravnavanem področju, nato pa sledi razlaga rastijsa po posameznih manjših regijah.

Tako avtor najprej predstavi rastlinsko odejo v zmernih in hladnih pasovih, kjer so zastopani tako gozdni kot negozdni tipi rastijsa. Po prikazu glavnih značilnosti teh tipov rastijsa avtor preide na njihovo razprostranjenost. Prikazuje rastlinsko odejo v zmernem pasu Evrope in v mediteranskih deželah ter vegetacijo subtropskih in zmernih področij južne polute. V naslednjem poglavju je zajeta rastlinska odeja tropskega vlažnega pasu: tropski dežni pragozd in savana. Sledijo regionalni prikazi rastijsa v gorah tropskega pasu in v tropskih širinah Afrike, Amerike in Oceanije.

Knjigo zaključuje četrto poglavje, ki obravnava raste aridnih in semi-aridnih področij Sahare in njenega obrobja, suhih in polsuhih predelov Azije in Severne Amerike ter suhih predelov južne polute.

Poleg prikazov rastlin, ki tvorijo posamezne vegetacijske tipe, so v vseh poglavjih zajeti tudi tipi prsti in klimatske razmere, ki so povezane z obravnavanim rastijsom. Pri prsti je na kratko razložena zgradba profila in nekatere kemične in fizikalne lastnosti. Značilni profili prsti so prikazani tudi grafično. Na podoben način kažejo pluvi-termični diagrami podnebne razmere področij, ki jih porašča obravnavana vegetacija. S temi diagrami, pro-